

Onthaal Anderstalige Nieuwkomers

Stappenplan voor scholen bij inschrijving

WAT TE DOEN BIJ INSCHRIJVING VAN EEN ANDERSTALIGE NIEUWKOMER?

1. Bij inschrijving van een anderstalige nieuwkomer geeft de school dit **zo snel mogelijk door aan het Departement**.
2. Nadien wordt de leerling **doorgegeven aan de administratief medewerker van het CLB** zodat de leerling ingebracht kan worden in ons digitaal leerlingensysteem LARS en we snel en tijdig kunnen registreren.
3. Vervolgens wordt de leerling doorgegeven aan ons team. **Per school is er een contactpersoon die het onthaal van de anderstalige nieuwkomers doet**. Deze persoon zal dan contact opnemen met de school om af te stemmen rond de verdere aanpak.

ACHTERGRONDINFORMATIE

Inleiding

Anderstalige nieuwkomers komen uit verschillende contexten (land, taal, cultuur, ...) in ons onderwijs terecht en zijn vaak niet vertrouwd met onze CLB-werking. Zij hebben, net als alle leerlingen recht op onze reguliere werking met inzet van al onze kernactiviteiten: systematische contactmomenten, vaccinaties en bescherming tegen besmettelijke ziekten, vraaggestuurde werking, signaalfunctie, draaischijf, consultatieve leerlingbegeleiding. Bijkomend voorziet het CLB voor deze anderstalige nieuwkomers een contactmoment, kort na hun inschrijving op school, zoals decretaal vastgelegd. Dit is een individueel gesprek om kennis te maken met en warm onthaald te worden door het CLB.

Sinds 2016 ervaren wij in België en in tal van andere landen in/buiten Europa opnieuw een grote instroom van anderstalige nieuwkomers en vluchtelingen. Hieronder heel wat gezinnen met kinderen, jongeren (niet begeleide minderjarigen) en jongvolwassenen, die na hun erkenning hun gezin met kinderen via gezinshereniging naar België laten komen.

Wij stellen een grote impact vast van het 'anderstalige nieuwkomer zijn' op de ontwikkeling van de leerling (taalontwikkeling, sociale ontwikkeling in de nieuwe omgeving, het welbevinden van de leerling met o.m. verlies en rouw, trauma, PTSD, ...) en op zijn verdere onderwijsloopbaan. Deze leerlingen hebben meer tijd nodig om zich te integreren in onze schoolse en maatschappelijke context en lopen het risico op onderschatting van hun mogelijkheden. Dit maakt hen tot een zeer kwetsbare groep kinderen en jongeren, die in ons Vlaamse onderwijs terecht komt en die nood heeft aan extra ondersteuning om op een positieve manier verder te ontwikkelen doorheen hun onderwijsloopbaan en op termijn ook te functioneren in onze maatschappij.

Bijgevolg is een eerste contact met een CLB-medewerker in functie van integratie en participatie, erg belangrijk. Wanneer wij de leerling en zijn ouders willen contacteren, houden wij ook rekening met de moeilijke situatie van een anderstalige nieuwkomer, die in een volledig nieuwe en onbekende context terechtkomt en in eerste instantie nood heeft aan duidelijke structuur en veiligheid.

Naast de problemen en bezorgdheden, waarmee elke opgroeiende jongere geconfronteerd wordt, is deze doelgroep kwetsbaarder op verschillende gebieden: de schoolloopbaan vertraagt, vertrouwde opvoedingspatronen vallen weg in de nieuwe context, ouders zijn bezig met overleven en als dusdanig niet beschikbaar voor hun kinderen, communicatie verloopt moeizaam, sociaal contact is niet vanzelfsprekend, wisselende thuisomgeving... Bovendien komt een aantal kinderen en jongeren op school toe na een periode van onveiligheid met veel onzekerheid, verlies en rouw, een

vluchtverhaal, oorlogservaringen,... Dit alles is belangrijk om in het achterhoofd te houden bij de beeldvorming en vraagt om alert te zijn voor signalen van een problematische ontwikkeling, nog lang nadat de leerling op school terecht gekomen is.

Een eerste contact is uitnodigend om een gesprek over de bezorgdheden van de leerlingen/ouders aan te gaan, in de mate dat dit al mogelijk is. In een aantal gevallen is de taal ontoereikend, is de leerling of zijn de ouders nog niet toe aan een gesprek, is alles nog te vreemd, begrijpen ze niet hoe scholen of diensten werken, ... Dit moet men absoluut respecteren.

Tegelijkertijd willen we de jongere zien als iemand die opgroeit in moeilijke omstandigheden, maar die beschikt over voldoende veerkracht om zich hier verder te ontwikkelen. Waar nodig zorgen wij samen met de school voor de nodige ondersteuning vanuit het geloof in die veerkracht en in de mogelijkheden van de kinderen en jongeren. Vaak is het voldoende om de jongeren tijd te geven, structuur en veiligheid te bieden en houvast vooraleer verdere stappen nodig zijn. Het is immers niet de bedoeling dat bij elke AN een traject wordt opgestart.

Toch moet het voor de AN en zijn ouders duidelijk zijn dat zij blijvend terecht kunnen met vragen over de ontwikkeling van de jongere, over de onderwijsloopbaan, over de fysische en psychische gezondheid. Het is aan de CLB-medewerker om na te gaan welke activiteiten dan verder ingezet worden.

Decretale bepalingen

Het nieuwe decreet leerlingenbegeleiding van 2018 geeft de CLB de opdracht¹ leerlingen te begeleiden in hun functioneren op school en in de maatschappij. Ten aanzien van anderstalige nieuwkomers omschrijft de omzendbrief² **de verplichting om een contact met elke anderstalige nieuwkomer** op gepaste wijze invulling te geven.

2.7. Artikel 12

De school meldt de inschrijving van een anderstalige nieuwkomer zo snel mogelijk aan het CLB. Het CLB voorziet in een contact met elke anderstalige nieuwkomer kort na de inschrijving van de leerling in een school en dit om de integratie en de participatie in de schoolse context te bevorderen. Verder kan het contact gebruikt worden door de leerling om bezorgdheden en/of problemen met een CLB-medewerker te bespreken. Waar nodig kan een CLB haar kernactiviteiten verder inzetten.

Binnen het domein preventieve gezondheidszorg³ omvat de opdracht van CLB het aanbieden van **vaccinaties** (en inhaalvaccinaties), in overeenstemming met het Vlaams basisvaccinatieschema en met de bedoeling het ontstaan en de verspreiding van sommige besmettelijke ziekten tegen te gaan.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomsten kunnen afspraken gemaakt worden over een schoolbeleid ten aanzien van anderstalige nieuwkomers en de rol van ons CLB binnen dit beleid.

Definities

Wanneer we spreken over anderstalige nieuwkomers, spreken wij over een groep leerlingen die in de regelgeving zeer duidelijk omschreven is. Het gaat hier niet over leerlingen die vanuit Wallonië of Brussel instromen in het Vlaamse onderwijs.

¹ ART 4: [Decreet Leerlingenbegeleiding 2018](#)

² Operationalisering van de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding ([omzendbrief](#))

³ ART 4: [Decreet Leerlingenbegeleiding 2018](#)

Basisonderwijs⁴

= leerlingen die uiterlijk op 31 december van het lopende schooljaar vijf jaar of ouder zijn en die op de dag van de voorziene instap in de school, gelijktijdig aan al de volgende voorwaarden voldoen:

- niet het Nederlands als thuistaal of als moedertaal hebben (adoptiekinderen beantwoorden ook aan deze voorwaarde);
- onvoldoende de onderwijstaal beheersen om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen;
- maximaal 9 maanden ingeschreven zijn in een school met het Nederlands als onderwijstaal (de vakantiemaanden juli en augustus worden niet meegerekend);
- een nieuwkomer zijn, d.w.z. maximaal één jaar ononderbroken in België verblijven.

= kinderen die officieel verblijven in een open asielcentrum. Voor deze kinderen blijft enkel de leeftijdsvoorwaarde behouden. De andere voorwaarden vervallen als de leerling een attest kan voorleggen van het asielcentrum waar hij verblijft.

Secundair onderwijs⁵

= leerlingen die voldoen aan alle volgende voorwaarden:

- niet het Nederlands als thuistaal of moedertaal hebben (adoptiekinderen beantwoorden ook aan deze voorwaarde);
- onvoldoende de onderwijstaal beheersen om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen;
- maximaal negen maanden ingeschreven zijn (vakantiemaanden juli en augustus niet inbegrepen) in een school met het Nederlands als onderwijstaal;
- op 31 december volgend op de aanvang van het schooljaar enerzijds minstens twaalf jaar en anderzijds geen achttien jaar geworden zijn;
- een nieuwkomer zijn, dat wil zeggen maximaal één jaar ononderbroken in België verblijven.

= leerlingen die officieel verblijven in een open asielcentrum en die op 31 december volgend op de aanvang van het schooljaar minstens twaalf jaar en geen achttien jaar geworden zijn.

Het eerste contactmoment (niet-medische luik)

Het CLB voorziet een contact met elke anderstalige nieuwkomer kort na de inschrijving van de leerling in een school en dit om de integratie en de participatie in de schoolse context te bevorderen.

Wij moeten er ons van bewust zijn dat ons CLB, kort na de inschrijving in een school, mogelijk de zoveelste dienst is, waarmee een nieuwkomer kennismakt. Bovendien is de structuur van ons onderwijs met een begeleidende dienst, naast de school en toch zichtbaar aanwezig op school, een grote onbekende. Wanneer jongeren in het land van herkomst helemaal niet naar school gingen, is dit nog moeilijker te vatten.

Daarom raden wij aan om 'kort na de inschrijving' niet noodzakelijk letterlijk te interpreteren, maar veeleer te zien als "binnen een redelijke termijn na de inschrijving" (**ca. 3 tot uiterlijk 6 maanden na inschrijving, ...**), waarbij rekening gehouden wordt met de specifieke problemen die zich voordoen op vlak van communicatie, enige vertrouwdheid met de schoolcontext, bereikbaarheid van ouders, maar ook met de mogelijkheden binnen de CLB-context.

De doelstelling van dit contact is in de eerste plaats een kennismaking met en een warm onthaal door de CLB-medewerker. Op een toegankelijke manier stelt de CLB-medewerker zich voor en maakt hij van de gelegenheid gebruik om de essentie van de CLB-werking toe te lichten. De positie die CLB hier als eerste naar voor schuift is die van partner van leerling en ouders. Om het gesprek vlot te laten verlopen, kan men gebruik maken van een tolk, een begeleider/buddy/familielid/buur ... of reikt men informatie aan, aan de hand van

⁴ [Edulex Basisonderwijs](#)

⁵ [Edulex Secundair Onderwijs](#)

pictogrammen. De tekst "[CLB voor anderstaligen in 7 vragen](#)" is beschikbaar in 22 talen en werd aangepast aan de meest recente regelgeving.

Het opvolgen van vaccinaties (medische luik)

Binnen het luik PGZ heeft CLB de opdracht om elke leerling (dus zeker ook AN) **vaccinaties** aan te bieden, afgestemd op het basisvaccinatieschema en op de afspraken die gemaakt werden betreffende vaccinaties bij vluchtelingen.

Gezien de algemene opdracht betreffende de vaccinaties, is er extra aandacht nodig voor de ganse groep anderstalige nieuwkomers, dus ook voor de **kinderen die jonger zijn dan vijf jaar** op de dag van de instap in de school. Deze kinderen vinden naderhand wel gemakkelijker aansluiting bij de reguliere vaccinatiemomenten.

Bij de **systematische contactmomenten** sluit de anderstalige nieuwkomer mee aan bij de klas van het onderzoeksjaar.

HULPMIDDELEN

Er bestaan verschillende materialen om anderstalige nieuwkomers te ondersteunen.

- **CLB voor anderstalige ouders en leerlingen in 7 vragen.** 'Wat is het CLB?' in 22 talen geeft een beeld van wat ouders en leerling van het CLB kunnen verwachten. De link vind je [hier](#). Er is nu ook een vertaling beschikbaar in het Oekraïens.
- **Vertaalfiches klasse: communiceren met ouders in andere talen.** Je wil laaggeschoolde en anderstalige ouders helpen om belangrijke informatie over onderwijs goed te begrijpen.? De vertaalfiches over allerlei thema's (huiswerk begeleiden, luizen, afwezigheden...) vind je [hier](#).
- **Tips voor de opvang van AN'ers.** *Als er nieuwkomers in een school toekomen, rijzen er vaak heel wat vragen. Welke materialen kan je gebruiken? Hoe kan je een nieuwkomer helpen om zich goed te voelen in de klas? Hoe kan je differentiëren? Wat met leerlingen die een ander schrift gebruiken?* **Het CTO (centrum voor taal en onderwijs) stelde 7 infofiches op met tips rond belangrijke topics** (materiaal, welbevinden en taal stimuleren, vertaaltools, sterk onderwijs, differentiatie, werken met boeken in de thuistaal van je leerlingen, alfabetisering).
- **De infofiches over de structuur van het secundair onderwijs** in de verschillende talen staan [hier](#). Ze beschikken over een [schema](#) van de structuur in 16 talen en een [youtube filmpje](#), enkel met automatische vertaling.

Er is een algemeen filmpje van de departement onderwijs in het [Engels](#) en [Frans](#) over de structuur van kleuter tot hoger onderwijs.

- **Schoolbeleid t.a.v. anderstalige nieuwkomers.** [Hier](#) kan je de brochure rond traumasensitief werken in de klas vinden.